

Nr 9/1968-69.

LAGUTSKOTTETS betänkande Nr 9/1968-69 med anledning av landstingsmannen Alarik Häggblom m.fl:s lagmotion med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland (Motion Nr 15/1968).

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört landrådet Martin Isaksson, lagberedningssekreteraren Sune Carlsson och äldre landskapssekreteraren Jan-Erik Lindfors, värdsamt anföra följande:

Motionärerna föreslår ändring av de stadganden i näringslagen, som har samband med det i 4 § självstyrelselagen stadgade nationalitetsskyddet. Utskottet är ense med motionärerna därom, att de gällande stadgandena inte alltid tillämpats på ett sådant sätt, att det i självstyrelselagen avsedda skyddet mot främmande företagare fungerat tillfredsställande. Detta beror uppenbarligen dels på att stadgandena i vissa avseenden inte medger en strängare tillämpning, dels på att olika meningar råder om innebörden i stadgandena.

Definitionen av begreppet näring.

Den i 1 § näringslagen ingående definitionen av begreppet näring saknas i rikets lag. Då den infördes i landskapslagen hade den hämtats från doktrinen, i vilken denna definition allmänt omfattats (Moring K.A.: Finsk näringsrätt, Willgren, Karl: Suomen talousoikeus, Finlands ekonomiskå rätt) och också på senare tid har denna definition blivit bekräftad (Lassi Kilpi: Käsitteistä elinkeino, yritys, liike ja ammatti - Om begreppen näring, företag, rörelse och yrke, Lakimies 1955, Jaakko Uotila: Elinkeinolupa - Naringstillstånd).

Motionärerna föreslår, att ordet fortsatt skulle utgå ur definitionen på grund av att denna bestämning lett till tolkningen, att tillfälligt utövande av näring i landskapet inte förutsätter anmälan eller tillstånd. Utskottet anser dock, att man genom uteslutningen skulle komma till en definition, som täcker också sådan verksamhet, som inte alls kan betraktas som näring. Sålunda skulle en helt tillfällig försäljning av t.ex. en begagnad bil innebära näringsidkande. På denna grund kan utskottet inte omfatta förslaget om en förändring av den i lagtexten ingående definitionen.

Tillfällig näringsutövning i landskapet.

Gällande stadganden har visat sig effektiva då det gällt etablering av främmande företag i landskapet. Däremot har stark kritik riktats mot möjligheterna att kontrollera tillfällig näringsutövning åtminstone

i form av rörlig handel och i form av entreprenadarbeten. Särskilt har entreprenörer, som handhaft större byggnadsarbeten, i flera fall fört med sig främmande arbetskraft, som sedan åtminstone någon tid kvarblivit i landskapet. Utvecklingen inom handeln har också medfört, att nya möjligheter att finna avsättning för varor på den åländska marknaden numera utnyttjas.

Det bör dock understrykas att stadgandena i 4 § självstyrelselagen inte tillkommit i konkurrenshämmande syfte utan har lagstiftarens avsikt endast varit att trygga nationalitetsskyddet. Sålunda anföres i regeringens proposition nr 100/1946 angående självstyrelselag för Åland: "Med detta rättsbegrepp (åländsk hembygdsrätt) skulle då förknippas ej blott rösträtten vid kommunala och landstingsval samt jordens bevarande i åländska händer utan även vissa nya rättsverkningar med syftemål att skänka ålandsbefolkningen full trygghet på nationalitetsskyddets område. Särskilda inskränkningar hava sålunda i landskapets intresse ansetts påkallade även såvitt angår den inflyttade befolkningens näringsutövning." Det är också klart, att anlitan- de av specialiserade företag för tillfälliga tjänster i landskapet skulle stöta på avsevärda svårigheter, om en alltför restriktiv hållning skulle kunna intagas av landskapets myndigheter.

Utskottet anser, att frågan om tillfällig etablering i landskapet dock borde utredas närmare. Stadgandet i 9 § näringslagen om inrättande av filial av utom landskapet verkande företag borde enligt utskottets åsikt redan i gällande form ge möjlighet till en sådan tolkning, att ett större entreprenadarbete bör betraktas som en i paragrafen avsedd filial. En sådan verksamhet är uppenbarligen i och för sig näringsverksamhet och entreprenören kan troligen inte komma tillrätta utan att han inrättar ett kontor, vid vilket löneutbetalningar sker, beställningar av material på orten göras och fakturor betalas.

Verkan av beviljad dispens.

I det landstingsbeslut av år 1956, som sedermera förföll enligt Republikens Presidents beslut den 7 juli 1956, stadgades, att tillstånd "kan gälla blott viss näring och givas för viss tid. Landskapsstyrelsen kan återkalla utfärdat tillstånd om däri givna föreskrifter icke iakttagas." Av nämnda begränsningar godkändes endast begränsningen till viss näring medan de övriga ansågs strida mot näringsfrihetens grundsats och sakna stöd i självstyrelselagen. Stadgandet om begränsning till viss näring ingår på grund härav också i gällande lydelse av näringslagens 4 §. Uppenbarligen är dock endast en begränsning till en viss bransch möjlig men icke till ett visst arbete, t.ex. en byggnadsentreprenad.

Vissa härmed sammanhängande frågor är dock tillsvidare inte klarlagda. Sålunda är det, som motionärerna anför, oklart om en beviljad dispens blir gällande för all framtid eller om den under vissa förutsättningar upphör att gälla. Vidare borde det utredas, huruvida en beviljad dispens, som enligt sökandens önskemål begränsats till viss arbetsuppgift, kan bliva gällande också efter arbetsuppgiftens fullgörande på den grund, att begränsningen till visst arbete saknar stöd i lag.

x x x

De ovan berörda problemen är enligt utskottets mening betydelsefulla för förverkligandet av det nationalitetsskydd, som självstyrelselagen avsett att införa. Utskottet kan därför omfatta motionärernas initiativ såtillvida, att en lösning av dessa problem borde åstadkommas snarast möjligt. Det är likväl inte möjligt för utskottet att under tiden för pågående session företaga tillräckligt grundliga undersökningar av dessa frågor. Utskottet har därför funnit, att Landstinget borde hos landskapsstyrelsen hemställa om en utredning av lagstiftningsbehörigheten och ett på grund av denna utredning utarbetat förslag till ändring av näringslagens i motionen berörda stadganden. De rent juridiska spörsmålen i denna fråga nödvändiggör enligt utskottets uppfattning tillsättandet av en kommitté varjämte måhända också juridisk expertis i riket borde konsulteras. Då flera stora byggnadsföretag är förestående i landskapet, måste detta ärende betraktas som brådskande. Utskottet emotser därför att landskapsstyrelsen såvitt möjligt skulle inkomma med förslag till lagändring redan vid Landstingets nästkommande ordinarie session.

Utskottet vill särskilt understryka, att med detta förslag också följer den fördelen, att ett kommande lagförslag inte behöver begränsas till de av motionärerna berörda stadgandena i näringslagen. Inom utskottet har också den möjligheten prövats, att byggnadsentreprenad av större omfattning skulle genom lagändring hänföras till reglementerade näringar. Därigenom kunde en strängare kontroll genomföras och också sysselsättningsfrämjande faktorer beaktas. Då byggnadsentreprenader av större omfattning redan nu i praktiken är föremål för betydande begränsningar i lagstiftningen och intresset beträffande säkerhet för människor och egendom har stor betydelse, anser utskottet också denna fråga vara värd allvarligt övervägande.

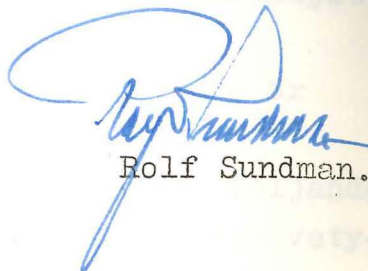
Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå,
att Landstinget måtte hemställa hos
landskapsstyrelsen om en utredning angående

möjligheterna att förbättra nationalitets-
skyddet genom ändring av landskapslagen
om rätt att idka näring i landskapet Åland.

Mariehamn, den 26 november 1968.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Nils Dahlman, viceordföranden
Eliel Persson samt ledamöterna Bertel Boman, Karl Sundblom och Edw.
Östling.